

GOVOR NA ZATVARANJU XLVII.
TEOLOŠKO-PASTORALNOGA TJEDNA
(25. siječnja 2007.)

Kad je početkom 5. stoljeća sveti Augustin pisao svoje čuveno djelo *De civitate Dei* nije bio oduševljen Rimskim carstvom koje je stotinjak godina ranije s carem Konstantinom izgledalo kršćansko. Augustinove misli nisu bile optimistične ni prema mjestu i ulozi Crkve u tom Carstvu. Zato je on delikatnu situaciju u kojoj se našla Crkva u konkretnome društvu promišljao kroz slikovito pojmovlje dvaju gradova, odnosno dviju država i u tom okviru progovorio o bitnim crtama kršćaninova ponašanja u svijetu u kojemu su dva grada u neprestanoj interakciji i vrijednosnom preispitivanju.

Krist je utemeljitelj Božjega grada na zemlji, njega se promatra u liku posrednika, sposobnog da izvrši združenje čovjeka s Bogom ukoliko je dionik kako božanstva tako i čovječtva; dvije ljubavi čovjeka, sasvim suprotne jedna drugoj, ljubav prema Bogu i ljubav prema sebi, prouzročile su jedna začetak Božjega grada, druga zemaljskoga; povijest dvaju gradova paralelno teče u odmotavanju vremena, štoviše neprestano se miješaju među sobom jedan i drugi, ukoliko je svaki pravednik građanin nebeskoga grada a svaki opak građanin zemaljskoga grada. U tom hodu koji polako protječe prema svršetku svijeta, koji je samo Bogu znan, unatoč ponekog povremenog suživota, nebeski grad treba uvijek podnositi neprijateljstvo i progon od zemaljskoga grada: pobjeda će njegova, tj. nebeskoga grada, biti tek, i to definitivna, na kraju svijeta i vremena. Eto Augustinove slavne stranice o dvije ljubavi kao paradigmi dvaju gradova, nebeskog i zemaljskog, Božjeg i sebično ljudskog:

»I tako dvije su ljubavi stvorile dva grada: zemaljski grad ljubav prema sebi, sve do prezira Boga, i nebeski grad ljubav prema Bogu, sve do prezira sebe. Pa se stoga zemaljski grad slavi u sebi samome, a nebeski u Gospodinu (2 Kor 10,17). Prvi traži slavu od ljudi, dok je drugomu najveća slava Bog, svjedok savjesti. Prvi diže glavu u svojoj slavi, drugi kaže Bogu svojemu: 'Slavo moja, ti mi glavu podižeš' (Ps 3,4). U prvome gradu, žudnja za vladavinom vlada knezovima njegovim kao i narodima koje svladava; u drugome, služe jedan drugomu u ljubavi i pretpostavljeni savjetom i podređeni poslu-

hom. Prvi u svojim moćnicima ljubi svoju snagu, drugi kaže Bogu svojemu: 'Ljubim te, Gospodine, snago moja' (Ps 18 [17],1)« (Aurelije Augustin, *De civitate Dei*, XIV, 28).

Time što je Augustin pisao iz konkretne stvarnosti, ne smije se njegovo djelo usko tumačiti samo kroz odnos onodobnoga Rimskog carstva i Crkve u tadašnjem vremenu. Njemu je bilo stalo da kroz dvije povijesne kategorije progovori o eshatološkoj dimenziji dviju stvarnosti, zemaljske stvarnosti i nebeske stvarnosti. Zemaljska stvarnost uvijek je neka povijesna politička kategorija (Augustin je zove zemaljska država ili zemaljski grad), a nebeska stvarnost je, doduše, također povijesna kategorija (dakle Crkva u svom povijesnom tijeku) ali njezino je određenje eshatološko. Augustin ide i dalje, pa smatra da se vidljiva Crkva ne postovjećuje s Božjim gradom. Naime, i u vidljivoj Crkvi razabire se razlikovanje između dviju ljubavi i ona granica između izabраниh i ne izabраниh, znana samo Bogu. Upravo zato što ne uspijeva odrediti činjeničnu granicu Božjega grada unutar Crkve, čovjek ipak treba ostati privržen crkvenomu ustrojstvu koje, otkad ga je Krist ustanovio, jest opipljivi znak spasenja što ga on izvršava. Unutar tih refleksija možemo smjestiti i naša promišljanja proteklih dana. Augustinovu misao o ljubavi prema Bogu sigurno možemo povezati sa socijalnom ljubavlju, pa onda i sa zadatkom koji se proteklih dana u razmišljanjima i razgovorima artikulirao kroz naglašavanje socijalnog pastoralnoga kao ostvarenja one ljubavi koja je kadra izgrađivati Božji grad ovdje na zemlji na putu prema eshatološkom ostvarenju. Bez društvene ljubavi oslonjene na ljubav prema Bogu tone se u drugu ljubav koju Augustin naziva *amor sui*, a grčki oci *philautia*, u samoljublje, često narcisoidno, koje razara kako religiozno tako i društveno biće.

U neprestanoj napetosti između izazova svijeta i poslanja koje je Crkvi namijenio njezin Učitelj, neka nam budu utjeha i putokaz riječi svetoga Augustina za snalaženje i pronalaženje kršćanskog identiteta u suvremenom društvu:

»Crkva napreduje na hodočašću ovim svijetom, u ovim zlim danima, ne samo od vremena tjelesne nazočnosti Kristove i njegovih apostola nego od samoga Abela, kojega je prvog pravednika ubio bezbožni brat, i dalje sve do konca ovoga vijeka, između progonâ svijeta i utjeha Božjih« (Aurelije Augustin, *De civitate Dei*, XVIII, 51, 2).

Zahvaljujem predavačima koji su nas svojim izlaganjima uveli u bogatstvo i složenost zaista aktualne teme našega skupa. Pomogli su nam suočiti se s pitanjem politike kroz teološko-pastoralni vid. Ukazali su nam i na potrebu da se kršćanin suoči s politikom, ali i na opasnost da politički govor izgubi onu evanđeosku snagu bez koje kršćani gube svoj kršćanski identitet u društvu. Kao kršćani kao da se nismo znali snaći u novom demokratskom društvu, pa se događalo i

dogada se da politici prilazimo kao da ona nema ništa s evanđeoskim zahtjevima i poslanjem. Zato se i događa da smo nerijetko kao kršćani ili apolitični ili se politički postavljamo ne vodeći računa o evanđeoskim postulatima.

Zahvaljujem predsjedateljima i moderatorima tijekom predavanja i rasprava. Zahvaljujem svim sudionicima okruglog stola, kao i svima koji su u diskusijama uzeli riječ i time sadržajno obogatili tematiku, kako nakon pojedinih predavanja tako i u plenarnoj raspravi.

Hvala predvoditeljima misnog slavlja, kardinalu Bozaniću, mons. Antunu Škvorčeviću i mons. Vladi Košiću. Od srca hvala poglavarima Međubiskupijskoga sjemeništa, osobito gospodinu rektoru, mr. Ivanu Gretiću, gosp. ekonomu Petru Čorluki, gosp. duhovniku Anđelku Koščaku te prefektima, posebno Ivanu Dogleku. Hvala sjemeništarima za raznovrsnu suradnju s Povjerenstvom TPT-a na svim područjima, često neprimjetnim a tako važnim. Bogoslovnomu sjemeništu u Zagrebu, poglavarima i bogoslovima od srca hvala za njihov trud glede poslova vezanih uz liturgijska slavlja, kao i za održavanje reda na ulazu u dvoranu za predavanja.

Zahvaljujem fakultetskim službama KBF-a koje su se brinule oko pravnih poslova vezanih uz ugovore o djelu, domjencima, transportu i dostavi. Hvala Institutu za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« KBF-a za njihovo sudjelovanje pri otvaranju Tjedna i za vrijeme euharistijskoga slavlja 23. siječnja, te oktetu bogoslova.

Hvala »Glasu Koncila«, osobito gosp. Nedjeljku Pintariću, direktoru, za medijsko pokroviteljstvo Teološko-pastoralnoga tjedna, te za suvremeni način prezentacija koje su pratile izlaganja naših predavača. Hvala »Kršćanskoj sadašnjosti«, osobito gosp. Stjepanu Brebriću, što je poduprla našu organizaciju darom listova za pisanje u prikladnim mapama, što je već dugogodišnja tradicija. Hvala Katoličkom radiju, IKI, kao i ostalim medijskim tijelima za zauzeto praćenje i informiranje javnosti o radu Tjedna.

Iskreno zahvaljujem novoj ekipi Povjerenstva TPT-a, poštovanim kolegama Anti Crnčeviću, Boži Lujiću i Mladenu Horvatu. U sadašnjem mandatu ovo im je prvi TPT kojega su organizirali. Mandat su primili od ekipe koja je prije njih kroz šest godina vodila organizaciju TPT-a. Mislim da su, poučeni njihovim iskustvom, izvrsno obavili svoj posao i time nastavili kontinuitet dobrog funkcioniranja organizacije TPT-a. Dok im zahvaljujem na uloženom trudu ove godine, pozivam ih da porade na promptnom prikupljanju predavanja od predavača, kako bi se što prije radovi ovogodišnjeg Tjedna mogli objaviti u *Bogoslovskoj smotri*. Primijetili ste da su radovi prošlogodišnjeg TPT-a objavljeni prije nekoliko mjeseci, što smatramo dobrim uspjehom i služi na čast organizatorima. Želja nam je da se ta praksa nastavi i ubuduće.

Sasvim na kraju upućujem jednu molbu svima vama, draga braćo svećenici na župama. Knjižnica KBF-a i redakcija *Bogoslovske smotre* radi na računalnom

pohranjivanju *Bogoslovske smotre*. Želja nam je da to zgotovimo za stotu godišnjicu od početka izlaženja *Bogoslovske smotre*, godine 2010. Istodobno bismo željeli doći do primjeraka *Bogoslovske smotre* koje imamo u malom broju ili čak u samo jednom primjerku. Naime, Fakultetska knjižnica oskudijeva primjercima za godišta od 1910. do 1944. Željeli bismo doći do barem još ponekog primjerka tih godišta kako bismo ih pohranili u posebnom trezoru Fakultetske knjižnice. Imate li primjerke tih godišta u svojim župskim knjižnicama, bili bismo vam jako zahvalni ako biste nam ih mogli ustupiti, jer je riječ o najstarijoj znanstvenoj teološkoj reviji naše Crkve. Samim time što će *Bogoslovska smotra* biti digitalizirana, one župe koje bi nam bile ljubazne ustupiti te stare brojeve za trezor u Fakultetskoj knjižnici, dobile bi za uzvrat sva godišta u digitaliziranom obliku. O toj inicijativi još ćemo vam se javiti i pismenim dopisom. Za sada samo informacija da o njoj razmišljate.

Hvala svima vama koji ste i ove godine sudjelovanjem na Teološko-pastoralnom tjednu prepoznali važnost i ovog skupa i teme koju smo pretresali.

Proglašavam XLVII. Teološko-pastoralni tjedan zaključenim.

Tomislav Zdenko Tenšek
dekan KBF-a Sveučilišta u Zagrebu